

TAMME LEHT

Tartu Tamme
Gümnaasium
mai 2020

Tamme Lehe õppeaasta 2019/2020 viimane number on ühtlasi ka erinumber. See on pühendatud Tartu Tamme Gümnaasiumi 74. lennule – meie armsatele 12. klassi õpilastele

Esimestel pildidel on meie toimetajad: Joonas Taniloo (12KU) ja Angela Puur (12KU)

Ketlin Naarits: Mõlemad (Angela, Joonas) on hästi toredad ja sooja südamega inimesed, keda meie leheke kindlasti igatsema jääb ning tänu kelle abile oli lihtsam aru saada, mida täpsemalt Tamme Leht endast kujutab :) Kõikidele teistele 12. klassi õpilastele palju edu ja jaksu tulevikuplaanide täideviimisel.

Mihkel Martin Kasterpalu: Aitäh teie kiire töö eest, mis jättis mulle mõnusalt aega küljendamiseks :)

Anel Neumann: Kallid! Aitäh teie panuse eest nii Tamme Lehe sisulistes kui ka keelelistes sfäärides — teieta oleks meie koosseis olnud tunduvalt vaesem. Suur tänu teie toe, usalduse ja sõpruse eest. Jään teid igatsema. Kõrget lendu, 12ndikud! Ärge võõraks jääge!

Liina Nagel: Ma vaatan otsa lillele, mille saatsid mulle toimetajad. Sünnipäev, heliseb telefon, 5 minuti pärast ollakse kohal. Kes? Mida? Mis ma tegema pean? Ma ju tean, kui armas seltskond meil on. Siiski – üllatasite mind. See on Angela julgus olla hea. Ma ei tahaks edasi toimetada ilma Angela ja Joonaseta. Joonas on asjalik, tema peale saab olla kindel, ta on tark ja andekas. Angela oli sel aastal minu parem käsi. Ma räägin neile ise kunagi pikemalt, mis nad kõike on. Aga paneme koos veel ühe numbri kokku! Või pigem almanahhi?

Tamme Lehe toimetajad 2019/2020: Joonas Taniloo, Mihkel Martin Kasterpalu, Nora Tuisk, Angela Puur, Steffy Prants, Anel Neumann, Irene Roots, Ketlin Naarits, Reili Rebane. Juhendaja: Liina Nagel. Looduspilt viimasel lehel—Ketlin Naarits. Aitäh kõigile, kes saatsid pilte (nende autoriõigused ei kuulu Tamme Lehele)!

TAMME – TULEB MEELDE, ET ...

Joonas (12KU): Huvitavad on olnud erinevad projektid (nt 2018. a emakeelenädala korraldamine, kultuurikohvikud), kus sain näha mõnda klassikaaslast natuke teise nurga alt kui koolipingis. Samuti Tamme Leht, kust on kolme aasta jooksul nii mõnigi klassikaaslane läbi käinud, kas siis pikemat või lühemat aega. Need kõik on minu jaoks aidanud meie klassi inimesi paremini tundma õppida.

Angela (12KU): Me aplodeerime klassiga alati rühmatöö esitajatele. Alati. Ükskord ütles õpetaja Liia Vijand, et tema tahaks, et talle ka niimoodi plaksutatakse peale slaidiesitlust. Järgmise ajalootunni lõpus plaksutasime õpetajale. Mäletan, kui ükskord tegime ajalootunnis väitlust. Klass jaotati kaheks grupiks, kes pidid üksteise vastu argumenteerima. Väitluse lõpuks olime klassiga peaaegu täiesti tülli läinud ja õpetaja ütles, et enam ta meiega sellist asja ei tee. Tegelikult oleme ikka paar korda veel väidelnud, kuid enam mitte nii intensiivselt.

Kristina (12KU): Mulle jäävad meelde kooli jõulupeod. Jõulupeod tõid alati välja meis selle võistlus-himu, mis ei lubanud meil alla anda. See tõi meid kokku ja andis meile väga toredaid hetki.

Janetta (12KU): Koolipäevadest jäävad alati meelde korrad, kui oli mõni raske kontrolltöö. Esiteks polnud sellel päeval koolis poolt klassi, sest nad kordasid kusagil: kas kodus või koolis. Teiseks tegime väga tihti ühiseid *docse* kordamiseks ja mäletan, et kord küsis ajalooõpetaja ka selle kohta, sest paljudel õpilastel oli töös üks ja sama küsimus vastatud valesti.

Stefan (12LO): Esimesel praktikal ütles Tokko, et ligi 5 poissi mahub sauna magama, rohkem kindlasti mitte. Saunas magas 15 inimest, seal olid kõik poisid... Poisse oli tollal 12.

Hennessy (12LO): Kõige esimesel praktikal ei tundnud keegi üksteist väga hästi, kuid hommikul pidime kaua bussi ootama ning poisid tegid nalja, proovisid žongleerimist ja tundus otsekohe, justkui tunneksime üksteist juba kaua aega.

Agnes (12TE): Praktikanädalal Ida-Virumaa hostelis läks tuletõrjealarm öösel käima ja õpetaja Kirpu arvas, et meie tegime seda.

Jagnar (12TE): Mäletate, kui pahased me Sveta pärast olime? (*11. klassis vahetus matemaatikaõpetaja, eelmise asemel tuli Svetlana*) Tegelikult nii vahva õpetaja! (*12Te õpilased oleks just temaga tahtnud viimast tundi teha tutipäeval*)

Grete (12TE): Klassijuhataja küpsetas meile vahvleid igal aastal.

Agnes (12ME): Külaskäik klassijuhataja maakoju: tegime süüa, nautisime ilma, mängisime mängu ja rääkisime lihtsalt juttu. Mäletan Soosaare tunde, kus enamasti olime juba väsinud ja tüdinunud eelmistest tundidest ja koolis viibimisest, kuid tema alati küsis: „Mis meiega lahti on?“ ja siis arutlesime enda probleemide üle :) Ühesõnaga üks kõige hoolivam ja armsam õpetaja meie koolis.

Roberta (12ME): Retsist mäletan seda, kui me võimlas istusime ning ülesandeks anti oma suunapõhine luuletus teha. Meie luuletus oli sellise alatooniga, et meditsiin on kõige parem ning teised on lihtsalt lollid. Enda arust tegime väga kõva luuletuse ja olime päris uhked selle üle, aga peale ettekandmist olime meie enam-vähem ainukesed, kes plaksutasid.

Lotta-Lee (12ME): Bioloogiatus, kui õppisime inimese evolutsiooni, siis ühe liigi (ma pole kindel, mis selle liigi nimi oli) keskmine pikkus oli umbes 1,5 meetrit, pidin püsti seisma, et kõigil tekiks aimdus, kui pikad nad umbes olid. Ma olen lihtsalt väga lühike ja sobisin kõige paremini näiteks. Väga lahe oli see, kui me Tervishoiu Kõrgkoolis käisime õppepäeval ning saime ratastoolidega mööda maja ringi sõita ning üksteist sõidutada. Ütleme nii, et keegi ei hoidnud tagasi ja üks kõva ralli sai maha peetud.

Roberta (12ME): Selle õppeaasta märgiaktus oli väga huvitav mitmel põhjusel. Igast klassist oli keegi, keda ma nägin esimest korda, ja klassiõdedega aktuse ajal arutasime: kes need on ja mis ajast nad meie koolis käivad.

ÕPETAJATE TSITAATE (ÕPILASTE ÜLESKIRJUTISED, ASJAOSALISED MÕISTAVAD KONTEKSTI):

Mart Kallaste: Kui ei tee, siis ei oska!; Kui kõhklen, siis katsetan; Kuupfunktsiooni me üldjuhul lahendada ei oska.

Heily Soosaar: (tugevalt rõhutades) NIIIIII; Mee-kesed!; Ma ootan teatriraha!; Kuulge kuukesed, mis teiega täna lahti on? Üldse ei tule see mõtle-mine teil välja.

Agnes Vask: Kas mul on see tasakaalus?... Jah, ei ole, mul on siin mingi *weird* praegu; Kiirus alla kukkumisel on täpselt sama. Vahet pole, kas ta on tühi pudel, täis pudel või sinu ema; Vask on hea juht.

Merit Luik: Paned prillid ette ja toimetab, mis mühiseb; Täna läheme üpris seksikaks ära!

Liina Nagel: Osta seda, mida vaja on. Ole normaalne; Ükski normaalne inimene ei hakka õpetaja-
jaks.

Inge Kurn: Kui sul on sõber, siis hoia teda. Mitte, et homme on ja täna ei ole; Kas hakkab ühtesid sisse panema?; Pliks plaks, jälle kaks; Õpetaja ju õpetab, miks te ei õpi?; Muidu toredad inimesed, aga õppida ei viitsi!; сколько лет, сколько зим!

Maret Kuura: Saatan on detailides; Kannellüürid! Kannellüürid! Kas on olemas ilusamat sõna? Õelge veel ilusaid sõnu; Lähed skulptuuri taha ja vaata AHHA! Siin on tuhar.

Ott Maidre: Kui tahad kellegi autot ära rikkuda, siis tuleb selle peale talvel oksendada; Mis on kõige tähtsam, mis lehele peab kirjutama? NIMI!

Maiu Nurka: Nüüd te hakkate saama minu poolt karmi armastust, ei mingeid tähtaegade pikendusil; 12KU, kas teatrisse ka läheme?; Kas te naerate minu üle?; Kellel on teatriraha maksmata?

Liina Raudvassar: Järgmine nädal on meil viimane tund, siis võtame kohe eraldi aja ja nutame!; *Silencium!*

Anneli Leima: (Kui keegi segab kooriproovi) Ma tahaks kakelda sinuga!

Liia Vijand: IT klassi esitlused olid väga head, kas teete paremini?; Järgmine tund teeme siis rühmatööd!

Nele Rosenberg: Trigonomeetria tuleb emapiimaga kaasa.

Mari-Liis Jaansalu: Mis te siin pimedas istute? Pange tuli põlema!; *Proovis alati meid toiduga motiveerida:* Proovige lõigata kodus jäätisetuutu pooleks ja vaadake, mis kujund siis alles jääb; Kujutage ette, et teil ei ole kaks ringi, vaid on pitsad.

Sirje Summel: Suu mopsu, käed plaksu, tubli õpilase nägu pähe!; Õpilane: See asub kaardil üleval. Summel: Üleval on taevast! Õpilane: See asub kaardil all. Summel: All on põrgu!

Kaupo Järviste: Mul on kodus ainult röster. Proua ütleb, et rohkem ei mahu.

Marko Kuura: Nõukogude ajal prooviti Eestit kakskeelseks teha, aga see ei tulnud neil kuidagi välja. Õpilane: Miks see siis välja ei tulnud? Õpetaja: No vaadake ennast, te ju ei oska vene keelt.

ÕPPIDA EI SAA, KUI KÕHT ON TÜHI!

Kõige toredam puhvetitädi **Helena:** Läheb ikka sama kohvi jah?

Sööklapere on tagasihoidlik: „Äkki lihtsalt annate tervitused ja head soovid meie lõpetajatele ise edasi, et olgu ikka sama toredad ja tublid, nagu nad olid, et siis saame neid tulevikus näha ja kuulda kas „Ringvaates“, Kroonikas või Postimehes või ...“

MINU ESIMESED „SUURED“

Maarika Mõts

Olen Tamme Gümnaasiumis töötanud päris pikki aastaid ja enamuse nendest teismelistega ning ausalt öeldes päris rahul olnud. Väga huvitav aeg inimese elus – ma mõtlen noori, no ja ennast ka :) Olude sunnil aga otsustasin põhikooli ja gümnaasiumi eraldumisel kandideerida gümnaasiumiossa ning proovida õpetada „suuri“ inimesi.

Esimene õhin sai septembris aga kerge tagasilöögi, kuna minu õpilased olid tundides viisakalt jahe-
dad, vahel tajusin isegi teatavat ironiahõngu. Mõni ütles kriitilised mõtted ka otse välja, mis oli tegelikult päris värskendav, sest siis sain vähemalt midagi selgitada.

Õpilased olid ägedad ja meeldisid mulle väga – neil olid huvitavad hobid ja lahedad mõtted, aga tundides toimus pidev nähtamatu vägikaikavedu ja ei olnud eriti mugav, kui nii võib öelda.

Seda peab kõigi kiituseks siiski ütleva, et nad kannatasid tunnitegevused ära, tegid koduseid töid ning käisid väga korralikult kohal. Vähemalt oli lastetuba korralik, või siis enam-vähem piisav. Vahelpeal, kui nad n-ö käima läksid, õnnestusid tunnid päris hästi ja saime palju tehtud.

Nii me siis üheskoos edasi tiksusime – läbi virina ja töövihikuharjutuste; nelikveo ja *randomteamgenerator*i. Kui perioodi lõpus tagasisidet küsisin, siis tuli aga üllatuseks palju positiivset ja tundus, et olen siiski midagi õigesti teinud.

Ja veel – leidsin perioodi lõpus oma kapist kommi-karbi ja kaardi tekstiga „you spread the love; aitäh kannatlikkuse eest“. Mäletan siamaani seda sooja tунnet, mida tundsin.

Teisel perioodil märkas, et protestivaimu on päris väheks jäänud ning suhtlus tuli järjest paremini välja. Tundides hakkas nalja saama ning tekkis väga mõnus sundimatu õhkkond ning nii mõnigi *inside joke*. Ja nii kuni lõpuni välja. Või vähemalt sedasi mulle tundus. Tegelikult oli päris kahju, et ühised tunnid nii ruttu läbi said.

Ja kui palju komplimente: mõned otsesõnu, aga enamus ehteestlaslikult jutu sees ja ridade vahel. Aitäh, super mälestused!

Kui ma nüüd viimasele paarile aastale tagasi vaatan, siis tuleb tunnistada, et olete minuga väga sarnased – sulamine võtab aega, aga kui see juhtub, siis jääb üle vaid suhtlust nautida.

Soovin teile, minu esimesed „suured“, kõike kõige paremat ja julgust valikute tegemisel! Oi tore teid tundma õppida. Hoian teile kõvasti pöialt ja ehk kokkutulekul näeme :)!

SELLE AASTA 12. KLASSID

Jagnar Jürgenson (12TE, õpilasesinduse president): Kummaline aeg on. Kuna on kummaline, on sellest ka kummaline kirjutada. Ma olen palju kuulnud vanematelt ja teistelt täiskasvanutelt, sealhulgas õpetajatelt, lugusid nii-öelda „oma aja kohta“. Siin ma pean silmas just ekstreemsemaid mälestusi. Nendes lugudes on tihtipeale juttu

sündmustest ja olukordadest, mida mina ise kunagi läbi elanud ei ole ega arvanudki, et see võiks juhtuda.

Algusest peale olen katsunud olukorda suhtuda positiivselt, nagu mul kombeks on. Teatud hetkel ei suutnud ma selles olukorras enam mõnesse asjasse positiivselt suhtuda ning hakkasin peas erinevaid stsenaariume välja mõtlema. Ma taipasin, et see ongi see olukord, millest meile on kogu aeg räägitud. Vabaduse piiramine, eritingimused, vähesed valikuvariandid. Selle aasta kevad on mulle lühikese ajaga väga hästi näidanud seda, et alati ei ole kõik korras ja alati ei lähe kõik iseenesestmõistetavalt hästi. Sügisel ma ometigi rääkisin iseenesestmõistetavatest asjadest, aga tol hetkel ma ei taibanud, mida see tegelikult tähendab.

Me oleme harjunud kohtuma ja suhtlema. Varem tundus see nii loogiline, et mul on iga päev võimalus inimestega näost näkku suhelda. Internet tundub lahendus, aga kaua sellega ennast ikkagi ära ei peta. Palju on tegevusi, mida lihtsalt ei saa niiviisi ümber korraldada. Näiteks on mul väga kahju tantsijatest, eriti rahvatantsijatest, kes valmistusid erinevateks tähtsündmusteks. Kodus saab ju samme harjutada, aga põhiline on ikkagi üheskoos tantsimine, kokkusaamine ja suhtlemine.

Võiks öelda, et suisa klomp tekib kurku, kui ma mõtlen natuke pikemalt, milliseks on kooli lõpetamine kujunenud. See meeldiv mälestus tutiaktustest, kui helises viimane koolikell lõpetajatele. See viimane koolikell ei saanudki mulle heliseda.

Kõikide nende kurvemapoolsete mõtete kõrval ma siiski sisimas loodan, et tulevikus, näiteks 10 aasta pärast, me vaatame tänasele päevale tagasi ja leiame, et see olukord oli pigem eriline kogemus ja mälestus, aga mitte kurbust tekitav läbielamine.

12TE

Kati Tikko: 12TE klassi õpilastes on palju isepäist energiat ja ettearvamatut hoogu. Nad on tuulutanud arusaamu sellest, kuidas „peab“ või mis on „õige“.

Kuigi nende numbrilised õpitulemused õpetajaid alati ei rõõmustanud, arvan, et kõige olulisem: huvi maailma vastu, soov rohkem teada ja tahe areneda, on igapähe neist kindlasti olemas. Seda tõendab ka üle 50 „üle-normi“ valikkursuse, mis klassi peale kogunes.

Kuigi mul nendega ainetunde polnud ning kogemusteta klassijuhatajana polnud neile minust ehk alati kasu, olen mina neile värskendava kogemuse eest väga tänulik. Üks-ühele vestlustest õppisin alati midagi.

Soovin, et iga 12TE õpilane tunneks elust rõõmu ja oleks õnnelik. Selleks ei pea olema rikas, edukas, tunnustatud vmt. Piisab, kui elada lihtsalt ja teha iga päev kasvõi natukenegi looduse ja teiste inimeste heaks.

Tahaksin südamest tänada kõiki 12TE aineõpetajaid, kes on minu silmis olnud nende tõelised, igapäevased klassijuhatajad. Koostöö õpilaste ja õpetajate vahel oli mõlemale poolele kohati paras peavalu, ent seda väärtuslikum on tõsiasi, et lõpuks kõik õnnestus!

Maret Kuura: *Suund, kuhu haridus inimese viib, määratleb tema tulevase elu* (Platon). Määrake oma suund ja tulevik, olge oma valikutes julged,

aga teadlikud. Julgege näidata oma hellust ja soojust, olge avatud ning siirad. Te olete alati olnud uudishimulikud ja katsetajad, vahel on need kukkunud rumalalt välja, kuid uudishimu on alati edasiivi jõud. Püüdke siis seda uudishimu ja vaimsust siduda, unistage ja lennake! Ärge püüdke peita ennast maskide taha ning kehastada teisi rolle, teie enda isiksus on väärtus. Soovin teile lennukust, kannatlikkust ja kriitilist mõtlemist, kuid ärge kunagi unustage elurõõmu!

Grete Mai Rohtmets: 12TE tüdrukud, teid on vähe, aga olete vastupidavad, sitked ja järjekindlad. Proovisin kehalises nii mõnigi kord teie võimeid proovile panna, aga saite nende katsumustega kenasti hakkama. Kõik, mis on raske, teeb ju ainult tugevamaks. Olge oma edaspidistes õpingutes ja tööelus sama sihikindlad ja vastupidavad. Minge võtke see, mida te saada soovite. Nautige iga hetke ja isegi neid kõige raskemaid, sest see teeb ainult tugevamaks. Kui on raske, siis meenutage mõnda jõutreeningu kehalise tundi ja mõelge, et polegi ju tegelikult nii raske.

Ott Maidre: Torsikud, kõrsikud ja inimesed. Ütlen ausalt - teiega ei olnud lihtne, aga see kolm aastat oli kõike seda väärt. Me kraaksusime ja panime puid alla üksteisele (et hingel oleks ikka soe) ning lükkasime tundides üksteise piire. Te olete üsna nupukad, seega: on olnud valik enda ees: kas ma olen teismeline, kes ajab lamba jörpi või olen täiskasvanu, kes saab aru, et klassi ees on inimene. Hea oli näha, et enamik teist valis viimase ning see näitas minu silmis küpsust. Te tuletasite kiirelt meelde alati, et õpetajaamet ei ole meelakkumine ja ei saa puusalt lasta ehk mugavaks minna ning teiega oli alati hea lõõpida. Samas vaatasin teie klassi iga kord ning nägin suure mölina ja lihasmägede tagant siiraid inimesi, eriti kuidas te suhtute üksteisesse. Sellega teenisite minu silmis väga suure austuse. Jään igatsema teid, sest enam ei saa vahetundides rääkida ja üksteise kallal nöökida. Ja olge uhked enda üle, et te olete inimesena kasvanud! Mina olen teie üle uhke!

Agnes Vask: Ma olen superinimene! Ma käisin teiega 10. klassis praktikanädalal ja jäin ellu! Muidugi tekitab *hardbass* mul siimaani külmavärinad, aga... Te õpetasite mulle enesekehtestamist. Teile tundi andes pidin ma 100% kohal olema ja mulle meeldis see. Mäletan ükskord, kui te olite tunnis vaikselt. Ma olin sellest niivõrd šokeeritud.

Kui küsisin „Mis nüüd juhtus?“, vastasite: „Kõik on korras, tund on põnev“. See on üks paremaid komplimente, mida ma saanud olen. Te olete ausad, (mõnikord) teete head nalja ja teie sirgejoonelisuse pärast on mul alati teiega põnev suhelda olnud. Ma soovin teile südamest ja ausalt kõike head!

Svetlana Goidina: Kallis 12 TE! Nüüd 12. klassi lõpuks ma võin teid niimoodi nimetada. Aga olid ajad, millal ma seisin tahvli ees ja mõtlesin: mille eest ma olen karistatud selle klassiga?. Töötasid ainult ähvardused. Ja ühte ja sama ähvardust ei saa kasutada kaks korda, ei tööta. Aga „tarkus tuleb tasapisi...“ Arvan, et tarkus jõudis igaühele ja õigel ajal. Iga asi saab otsa. Need rasked ajad ka said otsa. Aga mis mulle alati meeldis: te olete uudishimulikud. Lauset „Teeme midagi raskemat“ oli rõõm kuulda. Teid on palju ja te olete kõik erinevad. Teie sees on naljaviskajad, lobisejad, tagasihoidlikud, kelle häält ma kuulsin võib olla paar korda, sihikindlad inimesed, telefonifännid, sportlased, tarkpead, võitlejad tõe ja õigluse eest, igati positiivsed inimesed, kohusetundlikud, aktiivsed ja passiivsed, kannatlikud ja mitte eriti. Ja kõik see on 12 TE.

Meie elu koosneb perioodidest. Lõpeb üks ja algab teine. Ees on teadmatus ja palju kahtlusi. Aga tegelikult teie jaoks see on alles algus. Soovin teile

jõudu rasketest olukordadest tulla välja võitjana, kõik õnnestub, kui ei heida meelt! Soovin, et igaüks teist leiaks oma õige tee, et oleksite oma ametis edukad ja õnnelikud pereelus.

Soovin teile tuhandeist tähest kõige eredama

Soovin teile tuhandeist pisaraist kõige magusama

Soovin teile tuhandeist kohtumistest kõige õnnelikuma

Soovin teile tuhandeist öödest kõige pikema.

Liina Nagel: Mulle meeldis viimane aasta teiega! Teiega koos tundides olemine – kõige vahetum tagasiside. Kui arutluskäik oli teie jaoks huvitav, sain sellest aru. Need hetked, kui olite haaratud millestki – sain öelda endale, et tund oli hea. Ja kui teil oli igav – seda sain ka teada. See ei ole kirjutas, kus avaldan tagantjärele tänu teie avameelsete väljaütlemiste eest (ohkan, aga naljakas oli ka?! Aitäh!). See ausus on lihtsalt teie olemas, teie kehakeel: pettumused, rõõmustamised – te annate infot. See on hea! Inimesed tahavad aega veeta – inimestega(!), kes on elavad, kes räägivad, kelle puhul on ka tunne, et .. oot, võib-olla midagi, mis ütlesin, tegin, läks neile ka korda?! Tuletan uuesti meelde: kogu aeg ei pea olema valvas, kui lubate endal teha vigu, siis lubate teistele ka – ja elu on ilusam:)

12LO

Igaüks on erinev ja erinevate vaadetega, kuid samas oleme kõik loodusklassis, seega me armastame loodust. Kõik on valmis kõiki aitama. Mõne teise paralleeli ületrumpamiseks olid kõik alati valmis! Edasi loodus!

Arnika Aadusoo: Minu tibud! Ma panen selle siia kirja, sest Maret ei luba aktusel teie poole nii ebaakadeemiliselt pöörduda :D Ja tal on ka õigus. Igal asjal oma aeg ja koht. Ja hetkel on see aeg ja koht, et öelda, kui palju te mulle tähendate. Te olete mu esimesed. Nagu esimene armastuski, lähete teie eluga edasi ja mina armastan veel, aga mitte kunagi täpselt nii nagu teid. Teiega koos olemine on olnud magus ja valus, lõbus ja ahastusse ajav, uhke ja muretsemapanev. Te olete täis äärmusi ja seetõttu ei olnud mul kunagi igav. Te olete inimesed, kellega ma läheks luurele, praksi, Rootsi, Bulgaariasse, metsa kännu otsa ja suurlinna kohvikusse, sest teiega koos olen ma kõikjal kodus. Kodu on inimesed ja teie olete minu inimesed. Aitäh, et lubasite mul end tundma õppida, sest teis kõigis on nii palju erilist, huvitavat, ilusat ja avastamist väärt. Minu lapitekk, minu Segasummasuvila, minu puder ja kapsad, minu imeilus tohuvabohu, minu looduslapsed.

Urmas Tokko: Tasakaalu saavutamine meis ja meie ümber nõuab hoolt, püsivust ja armastust. Niipea kui keegi muutub lohakaks, hajameelseks või ükskõikseks, kipub see kaduma. Midagi üle või alla määra omades või tehes löövad kaalukaunid kõikuma, hingekellad ei helise endiselt ja maitsed tuhmuvad. Tasakaalu poole püüdlemine on arvatavasti meie päevade sisu, lõputu, mõnikord ohtlik ja vaevarikas, aga pikemas ajavahemikus hädava-

jalik. Ent lubagem endale ja teistele siiski vahel ka hälbeid, et elul rohkem maiku oleks. Maitskem, aga ärgem õigigem seda võimalust, sest looduses on niiviisi seatud.

Armas 12.LO klass, mul oli teiega huvitav ja hea. Välipraktikatele mõeldes julgeksin ehk väljendustes pisut libastuda ning soovida: võtke tõsiselt ja unustamatult kõiki, kellega olete koos (ühes majas) maganud.

Nele Rosenberg: Teie suunavalik iseloomustab teid väga hästi, sest nagu loodus on mitmekesine ja kohati suisa äärmuslik, on ka teie kollektiiv. Te olete väga erinevad ning sellest tuleneva mitmekesisuse võlud on näha alles aastate pärast, kui saate taas kokku ning selgub, milliseid valikuid olete elus teinud ning millised rajad omale valinud. Kui anda teile veel kaks viimast soovitusi, siis kõlaksid need järgmiselt: kasutage võimalusi, mida elu teile pakub, ning kui midagi teete, siis tehke seda hästi.

Maret Kuura: Elada võib kahte moodi. Üks on nii, justkui miski poleks ime. Teine, et kõik meid ümbritsev on imeline (Albert Einstein). Olge siis sellised, et märkate enda ümber imesid ja oskate neid hinnata. Suured asjad juhtuvad ja teiegi seas on neid, kes teevad kunagi suuri tegusid. Kuid märgake pisikesi asju, detaile, sest nendes on peidus tegelikult kogu õnn. Palju väikeseid imesid on ühel hetkel suur ime. Leppige esialgu väikeste edusamudega, rõõmudega, sest need viivad teid suuremate ja võimsamate eesmärkide poole. Olge ime-lised! Muutke maailma, andes positiivsust ja oma teadmisi. Alati ei pea ise midagi saama, enda kasu ei saa olla kõige tähtsam. Kuid kui te annate teistele, saate ise veel rohkem tagasi. Imelisi hetki!

Liina Nagel: Kas mäletate, kui teil oli vahetunnis vestlus, et esimesel kohtingul ei tohiks liiga kummaliselt käituda, näiteks hundirattaid teha ootamatult? Ma ütlesin, milleks kulutada aega kellelegi, kes ei mõista sind, kel on sinu pärast häbi... Ma arvan, et teie klassi(kaaslaste) huvitavaid etteasteid (teie seas on „suurepäraseid“ ja suurepäraseid muusikuid) võeti viimasel ajal liiga loomulikult. Nii toimides on oht, et ei mõisteta, kui palju toredam on koolis, kui on tegelasi, kes julgevad taoliselt särada. Leidke enda ellu inimesi, kes ei võta sellist elujaatust iseenesestmõistetavalt! Oli rõõm!

Grete Mai Rohtmets: Klass, mis on nagu lapitekk, iga lapike erinevat moodi — nii ka teie. Tunnid möödusid meil alati positiivses võtmes. Kindlasti ei unusta ma teie 12. klassis antud tunde, kus sai nii naerda kui nutta (nutta muidugi naerust tulevatest pisaratest). Mul oli rõõm näha, et olenemata teie kohatisest laiskusest jõudsite kehalises oma kursustega lõpule, pingutasite ja võtsite end kokku. Seda peate tegema elus päris palju, mis siis, et viitsimist ja motivatsiooni pole. Nagu ma tunniski ütlesin, kui te väidate, et ei jõua, siis on teil tegelikult pool jõudu veel alles. Mõelge seda alati, kui tekib tunne, et ei jõua. Jõudu ja jaksu selle õige tee leidmisel!

Agnes Vask: Te olite nõudlik klass, kes teadis, mis tahab. Te ei kartnud oma arvamust välja öelda. Tunnid teiega olid mõnikord rusuvad, kuna nii mõnelgi teist ei tulnud füüsika kõige paremini välja (aga kõik ei peagi ju kvantfüüsikuks hakkama nangunii). Sellele vaatamata oli mul alati teie tundi väga huvitav tulla, sest teiega ei teadnud kunagi, kuhu tund välja jõuab. Esitasite niivõrd põnevaid küsimusi, et neile vastates oli märkamatuks enamus tunnist läinud. Võib-olla oligi see teie ees-

märk, õpetajat kõveramale teele viia, aga ma ei saa seda teile kuidagi pahaks panna, sest nalja sai ju ka!

Ott Maidre: Me oleme koos naernud, nutnud, vihanud, pettunud, andestanud, silma teinud, tõrelenud, soojust tundud, lamba jörpi ajanud, jalutanud, olnud, rääkinud ja võtnud aega maha, et nautida seltskonda. Olgugi, et Arnika oli teie super klassijuhataja, siis tundsin, et ka teie olete osaliselt minu klass, minu perekond. Üks märkimisväärne moment oli ökoloogia praktikum, millest Aisling tegi video, mida vaatan ikka ja jälle ning meenub kõik see soe ja hea, mis on maailmas. Ma olen teiega palju kaasas käinud ja näinud teie erinevaid palgeid. Te olete alati olnud hästi soe ja südamega klass. Võib-olla seepärast käisingi teil kogu aeg järel ning nõudsin hästi palju, sest tegelikult tahtsin, et te saaksite koolist parima ja avastaksite, et teie on rohkemat, kui te ise arvasite, sest mina nägin teie nii palju rohkemat. Te olite minu jaoks õpetajad: te õpetasite, kuidas olla parem inimene ning olen selle eest südamest tänulik. Jäate igavesti südamesse ja kui lendate välja, siis teadke, et võtate kaasa natukene minu südamest, hingest ja tervest mõistusest :)

12ME

Kõik on hästi erilised ja omapärased inimesed. Nagu meditsiiniklassi puhul ikka, siis kokku on saanud väga erinevate iseloomudega ning isiksustega inimesed. Igal õpilasel on oma tugevused ning huvid, mis varieeruvad seinast seina ja see teeb meie klassi väga värvikirevaks. Väga tagasihoidlikud ning enamasti vaashoitud. Kõik on väga abivalmid ning nõus aitama, kui on mingi mure. Kui vaja, siis suudame ka kõik koos töötada.

Ingrid Urb: Kui teiega esimest korda kohtusin, sain kohe aru, et teiega mul lihtne olema ei hakka. Mõistsin, et minu püüdlused teist vormida ühtset klassikollektiivi võivad ebaõnnestuda, sest olete kõik nii erinevad. Aga sellest hoolimata ma proovisin seda teha ja nii oli meil päris mitmeid toredaid üritusi, väljasõite ja teatriskäike nende aastate jooksul. Edaspidiseks soovin teile paremat tervist ja meelekindlust, et vastu pidada tõelistele raskustele elus. Mulle on olnud rõõm teiega tutvaks saada ja olla teile saatjaks selle aja jooksul Tamme gümnaasiumis.

Foto on pärit 2018. aasta novembrist, kui käisime Rakvere politseimuuseumi kohtumeditšiini laboris. Kas pole imelik, et mõnes mõttes ennustas see pilt lausa ette praegust olukorda?!

Urmas Tokko: Kui ma mõistlikul kujul seda oskaks, kingiksin teile teele kaasa ATP-d, energiat. Kohe tarbimiseks või varuks. Kui usuksin, et seda on kahte liiki – hea ja halb – siis loomulikult head. Aga ta vist ikka ei ole selliselt jaotatav, ta lihtsalt on, teatavasti ainult muundudes ühest liigist teise. Mitte miski ei toimi püsivalt ilma energiata, habrastest armsatest loomakestest ning inimese vaimust, hingest ja kehast rääkimata. Tundkem siis solidaarsust kõige muu elusaga, kuna oleme nendega ka selles mõttes samal teekonnal. Otsige, muundage, jagage ja hinnake oma energiat, kasutage arenguks ja rõõmuks. Vahel võite seda ka raisata, aga siis kaaluge, millele või kellele ning pange proovile oma ettenägelikkus. Üsna levinud on soovida teistele „Päikest!“. Jaa, soovin teilegi, nii selle tavalises heasoovlikkuses kui seekord ka peaaegu igavese ainete ja energia ringkäigu taustal.

Armas 12.ME klass, „minu“ järjekordsed meedikud – iga kord on kordumatu, jään teist puudust tundma!

Grete Mai Rohtmets: 12ME— õpilased, kellel kõigil on oma nägu ja tegu. Võib öelda, mida aasta edasi, seda rohkem õppisin teid tundma ja igale ühele tuleb läheneda omast küljest. Ei saanud alati ainult präänikuga, tuli ikka natukene nii-öelda piitsa ka kasutada. Olenemata sellest, et tegemist on meditsiiniklassiga, siis tuli ette tunde, kus vabastatute arv pingil oli $\frac{1}{3}$ tunnis olevatest õpilastest, aga tunnid said meil siiski kenasti tehtud. Loodetavasti olete te pärast gümnaasiumi natukene tervemad (muigan) ja saate füüsiliselt aktiivsemad olla kui kehalise tundides. Nii mitmedki teist leidsid tee minu diivanile niisama jutustama, mis üldjuhul muutsid minu päevad veel meeleolukamaks, kui need muidu olid. Soovin teile kõrget lendu pärast gümnaasiumit. Loodan, et leiate endale selle õige tee, mis ei pruugi tulla kohe esimestel aastatel. Olge kannatlikud, küll see õige tuleb.

Ott Maidre: Nagu loodus ei salli ühetaolist, siis ka teie klass polnud kunagi ühetaoline. Teie hulgas oli väga erinevaid inimesi, kes õppisid kolme aastaga koos eksisteerima. Klass on nagu ökosüsteem, mida rohkem erinevaid inimesi mahub sinna eksisteerima, seda tugevam klass on. Seda oli näha teie klassis eriti teravalt, et olid erinevad inimesed, kes domineerisid erinevates vald-

kondades, samas oli ka retsessiivseid inimesi, kes hoidsid end tagasi, aga bioloogias saime teada, et tähtis ei ole, et oleks palju ühetaolisi domineerivaid tunnuseid, vaid tähtis on inimlik divergents. Samas tean, et paljud teie klassis vaatavad enesega tõtt igapäevaselt ja ei tea, kas antud tõde on neile lihtne. Loodan, et leiate endas vastused ja aktsepteerite lõpuks, kes te olete ja saate meelestlust. Teiega oli tore ja jään igatsema.

Agnes Vask: Mulle meeldib, kui meditsiini klass pole vaikiv lehekülg aegade raamatus, vaid kellel on särtsu ka sees. Teil oli. Te olite mõnus kombinatsioon sihikindlusest ja väikesest ulakusest. Kahju, et ma teile bridži päris selgeks ei õpetanud. See üks kord, kui mängisime, oli liiga lühike hetk. Lisaks, te olete ainuke klass, kes on mind suutnud ära rääkida, et me vaatame TERVE tunni filmi. Nunnukad! Jõudu teile!

Maret Kuura: Raamatust saad teadmisi, õpetajalt oskuse neid läbi seedida, kuid üksnes omaenese mõtlemine võib viia sind tarkuseni (Arvo Valton). Olge loomingulised ja lennukad, julgege muuta maailma. Teil on kõik olemas, et saavutada, mida te soovite, kui te vaid pingutate. Jätke laiskus ja mure. Mõelge positiivselt ja andke endast alati maksimum, tahtke olla veel parem. Kuid ärge unustage rõõmu ja igapäevast helgust, leidke aega lähedastele ja puhake!

Merit Luik: Armas 12ME! Jutulinnud, vaiksed ajuragistajad, kastist välja mõtlejad, õpetaja rõõmürõngad, eneseteadlikud vaatlejad, töörügaajad, eneses-urgitsejad, kuidagiikkasaab- ja eluontösi-neasi-tüübid... Keda kõike Teie seltskonnas pole. Teiega koos veedetud aeg oli vaikne ja muhe. Alguses oli mul raske mõista, mis on selle vaikuse taga, mis vahel tundides aset leidis. Mida aeg edasi, seda enam õppisin Teie vaikust „lugema“ ja ka Teid ennast ehk enam avama. Ja seda mõnusa-maks olemine muutus — Teie tundi oli mõnus tulla ja seal olla. Ka siis, kui keegi meist ei jõudnud enam asjalik olla.

Ma arvan, et Sa arvad, et ma arvan... Olge julged kontrollima, kas teised ikka arvavad nii, nagu Teie arvate. Vahel võime oma tõlgendustega väga rappa minna ja sellega endale asjatut vaeva põhjustada ning paljudest rikastavatest hetkedest ilma jääda. Selleks soovin Teile julgust oma mugavustsooni järjest enam välja astuda ja oma piire laiendada.

da. Lubage elul end üllatada. Lubage iseendal end üllatada. Önn peitub selles, kui õpid järjest enam olema endaga sõber ja kogud enda ümber inimesi, kellega koos veedetud hetked on tähenduslikud ja rõõmutoovad. Kõik muu tuleb siis pealekauba. Põnevate teekonda ja aitäh ühiselt veedetud hetkede eest! Ja ma ju kuulen Teist veel, on-ju?

Kiri 12. ME-le

Heily Soosaar

Kulla ME-kesed!

Lood on need, mis meelde jäävad, innustavad edasi mõtlema, aitavad sageli süüvida selle maailma olemusse. Me isegi oleme lugude loojad ja jutustajad, osalised nii enda kui teiste lugudes. Mis-sugune oli meie lugu teiega?

Mu meelest oli see selline avatud lõpuga jutustus, natuke salapärane ja kohati ootamatute käänakutega, võitude ja kaotustega.

Mõni pildike sellest meie koosloost.

Kümnenda klassi algus. Olin üsna elevil, sest meditsiiniklassi hõngu olin tunda saanud siis, kui Tamme kooli tulles sain 12. meditsiiniklassi viimase aasta õpetada. See oli isiksuste ja üldiselt väga loominguliste inimeste kollektiiv. Seega siis umbes midagi sellist ootasid teie klassiltki. Aga iga klass on oma nägu. Alguses olite üsna tavapärastelt nagu hästi voolitav vaha: motiveeritud ja toimekad ja kuulekad ja rõõmsad. Siis tuli argipäev ja kuidagi järsku. See juhtus mingis asendustunnis, sest me ei olnud tavapärastelt 305. klassis, kui tegime tööde analüüsi ja arutluse käigus kerkis tõsine ja natuke ehmatav probleem: teie jaoks oli kõike, eelkõige nõudmisi ja töid, seda, mida teilt oodati, liiga palju. Ja mis peaasi: kõike tuli teha väga hästi, kolm ei olnud mingi tulemus ega hinne... Nägin esimest korda, missugune oli tegelikkus senini teil ees olnud maski taga. Igast kriisist õpib midagi, mina selles loos seda, et te olite valmis töötama palju, kuid ei tajunud oma jõuvarusid ja tahtsite kõigele vaatamata olla meele järele eelkõige neile, kel olid teile suured ootused. Seega sai teil juba siis lattu enda jaoks väga kõrgele seatud. Olite siis ja tegelikult enamasti jäitegi usinateks mesimummudeks, meekorjajateks, MEekesteks. Kahju, et osa teist aga tervet lendu ei suutnud lõpuni lennata...

11. klass oli arutluste, väitluste-vaidluste ja tõetsimise aeg. Etenduste analüüsi ja „Tõe ja õiguse“ uurimise ja lavastuste aasta. Aasta, mil saite väga omaseks, nendeks, kelle juurde oli hea minna ja kellega sai igasugused jutud maha rääkida. Teie tahtmine tegutseda ja asjadega süvitsi minna oli selline, et mõnigi kord tabasin end mõttelt: olete nii noored, aga samas nii täiskasvanulikud! Tunnistan, et vahel oli tahtmine tuletada teile meelde: noored, nii tõsiselt pole ka vaja kõike võtta, nautige, unustage mõnikord kohustused ja lihtsalt olge rõõmsad ja vabad. Aga jah, üks uurimus nõudis ju oma ja üldse teadsite: elus tuleb teha valikuid, nt veerandi viimases tunnis peaks pigem tegema etteütlust kui mingeid keelemänge või muud sellist... Selle aasta lõpus läks maailma avastama Helari, kes nii mõnigi kord oli valmis mitte nii tõsiselt maailma vaatama kui suur osa klassist.

Lõpuklassi kirjanduskursuse alguses tegelesime luulega. Andsin teile väikese kõhedeusega ülesande

teha rühmas luulekava. Loomingulised ülesanded polnud teil just kõige suuremad lemmikud olnud. Tund, kus neid ette kandsite, oli tõeliselt üllatav ja vägagi emotsionaalne: see oli vist küll kõigi kolme aasta erilisim kuulamine ja vaatamine ning jääb kauaks meelde... Edasi tuli veel mõnusat ja toremaid, ka igavaid ja komamaigulisi tunde, arutelusid ja analüüsi, mis kõik kinnitasid, et oleme koos liikumas finiši poole. Et see aga nii eriline saab olema, ei osanud me keegi arvata. Reede, 13. märts vist jääbki meie viimaseks, natuke ärevaks, aga samas koduseks ja üksteist toetavaks päristuniks.

Kuna Jaan Krossi loominguga tutvumine jäi pealiskaudseks, siis lõpetuseks põimingi oma soovid teile tema luulekeelde.

Maailma avastamine

Ja kõik asuvad teele,

Sest kõik peavad asuma teele

... vöö vahele pistetud hõlmadega

ning avastavad uue maailma.

Kõik.

Mõni kõikide,

vähesed paljude,

igaüks iseenese jaoks.

Sest igaüks peab avastama oma maailma.

Tulgugi tal seal kanda

omast ajast ja ruumist kütkeid,

iseenese piiridest ahelaid

või jalaraudu kaaslaste kadedusest,

leitagugi pärast, et maa, mille ta leidis,

või mõte, mida ta mõtles,

või armastus, mida ta armastas,

pole hoopiski see, mille tema arvas selle olevat, --

siiski on igaüks

kõikide nimel

oma maailma asekuningas.

Jaksu ja õnne oma erilise loo loomisel, oma unelmate maailma ülesehitamisel ja oma kuningliku positsiooni väärikal kandmisel (ka siis, kui vahel kivike kinga sisse satub)!

12 IT

Inga Dunderdale: Kui on vaja, siis oskate ilusti käituda: väljasõitudel ei olnud teiega probleeme, mis oli väga meeldiv. Tulevad meelde õppereis KUMUsse ja Peterburi reis: olime teie pärast uhked! 12IT— toredad noormehed ja neiud, sõbralikud ning suurepärase huumorimeelega.

Tauno Palts: Mulle meeldis 12IT klassi vahetu suhtlemine ja üleüldine sõbralik olek. Vabandan, et pidime samu materjale tsükliliselt läbima, aga eks kordamine on tarkuse ema. Gümnaasiumi üks funktsioon on teid ette valmistada edasiseks eluks. Loodan, et lisaks programmeerimise algoskustele jäi külge ka teisi positiivseid elemente. Ikka jõudu ja jaksu valikute tegemisel!

Grete Mai Rohtmets: 12IT— võib öelda, et polnud palju tunde, kui kõiki neidusid korraga tunnis nägin. Sellega muidugi mängisite õpetaja närvidega. Samas tekitas tundi minek alati põnevust, et huvitav, palju teid täna kohal on. Tuli ikka ette, kus lõin käsi kokku ja plaksutasin, et te kõik kenasti kohale jõudsite. Saime ju siiski kõik tunnid kenasti tehtud ja proovisin teile toeks olla nii nõu kui jõuga. Soovin teile tuult tiibadesse ning kõrget lendu!

Maret Kuura: *Ka kõige aeglasem inimene, kui ta ainult ei kaota eesmärgi silmist, liigub kiiremini kui see, kes eksleb ilma eesmärgita (Lessing)!* Hoidke oma eesmärgi ja püüelge selle poole, isegi kui see võtab rohkem aega, kui te olete mõelnud. Unistamine viib alati edasi, unistustel pole piire. Mitmekesisus rikastab ning vormib tulemuseks suurepärased inimesed. Julgege olla erinevad, omamoodi, teha asju nii, nagu teile tundub, et on õige. Julgus tegutseda ka ebakindlas olukorras annab uusi õppetunde ja viib ainult paremuse poole. Raskused on selleks, et need ületada. Te saate raskustega suurepäraselt hakkama oma suurepärase huumorimeele ja tabavate ütlemistega. Olge julged näitamaks välja oma hingelist poolt. Sammuge sihikindlalt oma eesmärkide poole koos positiivse elusuhtumisega, siis olete võitmatud!

Katrin Roodla: Teada on, et inimene on kõige virgem siis, kui ta peab oma laiskusele õigustust leidma. Loodan, et elu õpetab teid tegutsema ka siseemisest sunnist ja omast tahtest, sest nutikust teil jagub ja oleks juba aeg seda enda tuleviku heaks ära kasutada.

12KU

Meie klass on midagi erakordset! Oleme ühtehoidvad ja ei jäta kedagi hätta. Samuti kui on mingi probleem, siis tõstame häält ja kaitseme enda huve. Pidevalt on meid tunnustatud aktiivsuse eest, kuid samas oleme õpetaja Maiule olnud ka parajaks peavaluks tähtaegade ületamise pärast. (Stella) Üks kõigi ja kõik ühe eest. Mulle meeldib, kuidas me oleme üksteise suhtes ääretult toetavad, vahet ei ole, kas tegu on mõne esitlusega klassis (alati peale kellegi esitlust on väga meeleolukas plaksutamine) või mõne muu katsumusega. (Angela) Me oleme võitlejad ja saame peaaegu alati oma tahtmise! Meil pole omavahel suuri tülisid ja isegi kui on lahkarvamused, leiame ühise kompromissi või lõpetame teema ära, sest teame, et üheskoos oleme me kõige tugevamad. (Janetta) Meie klass on heatahtlik, huvitav, kirglik, natuke pöörane ja samas parajalt kahe jalaga maa peal. Mulle tundub, et igaüks saab meil olla täpselt see, kes ta on ja seda austatakse ja toetatakse – see on äge! (Joonas) Meie klassi iseloomustaksin kui ekspressionistlikku šedöövrit (Katarina).

Maret Kuura: *On ainult üks viis, kuidas õnnelikuks saada, ja see eeldab seda, et me lakkame muretsmast asjade pärast, mis ei allu meie tahtele (Epictetus). Ärge unustage oma sihti. Julgege kuulata oma südamehäält, unistada ja tegutseda. Inimene on ise omale piirid seadnud, millest ei melda edasi minna, laske ennast vabaks ja võtkem ohjad enda kätte. Teis on olemas loomingulisus ja innukus, kasutage neid oma eesmärkide saavutamiseks. Keegi ei saa olla takistuseks. Mured ja raskused on teinud teid tugevaks, nüüd on aeg minna ja särada. Julgege püüda oma unistusi!*

Nele Rosenberg: *Juba 10. klassist alates oli teiega koos olla väga hea, sest te olite nii rõõmsameelsed ja avatud suhtlemisele. Te küsisite palju ning innustasite ja motiveerisite teisi enda ümber. Minu jaoks olid kõige meeldejääävamad need tunnid, kui klassi tulles leidsin tahvliilt luuletuse, mille osad teist ise kirjutanud olid. Mul on need luuletused siiani alles, aitäh ilusa mälestuse eest! Oma jälje olete igal juhul jätnud.*

Mari-Liis Jaansalu: *Ma mäletan, et aastake või paar tagasi üks klassivend astus teie matemaatika-tunni uksest sisse ja küsis: „Miks te kõik nii keskel koos istute?“ ning teie vastus selle peale oli: „Me*

oleme kitsad, meie hoiame kokku, me ei laiuta.“ Te olete muhe seltskond, vahel tulete tundi ja ütlete, et olete jälle nii väsinud, vahel aga on energiat rohkem, kui jaksab kokkugi võtta. Te tegite rahulikult tööd ja oskasite küsida. Teiega sai alati nalja ning teie tundi oli ka õpetajana väga tore tulla, te olite ikka need, keda päeva jooksul kõige rohkem oodata. Peaasi, et te nüüd sama rahulikud ja õnnelikud edasi olete, siis te muudate maailma!

Agnes Vask: *Teiega oli tore. 10.-11. klassis olite mõnusad nunnukad, kes tegid nohisedes kõik ära, mis ma teile ette viskasin. 12. klassis hakkasite laiskuse/tüdimuseussist puretud iseloomu näitama. See näitas seda, et olete pooltäiskasvanud inimesed, kes on valmis enda eest vastutama. Meie suhe muutus, kui õppisin teid paremini tundma. Hakkasin teile naljaviluks klassikalist humanitaaride-reaalide vastandumist välja mängima. Loodan, et teile liiga palju hagu alla ei visanud. Hindan teie klassi kultuursust nii selle sõna otseses kui ka ülekantud tähenduses. Palju avastamisi!*

Ott Maidre: *Köks, mu lillekesed! Te olite üks huvitavamaid kultuuriklasse, kes on olnud mul tükk aega. Ma sain teiega arutada, mõtiskleda, süveneda kui ka lasta vaimu vabaks. Te tulite mu kätte alla natukene hiljem, aga loodan, et tegime kahe aastaga tasa kõik, mis meil oli teha. Ma näen nii palju sisuga inimesi, et minu eesmärk oli teile anda teadmised, mida saaksite hilisemas elus kasutada, ehk anda tööriistad, mille olemasolust te isegi ei olnud teadlikud. Te särasite mu tunnis, olite alati hästi inimlikud ning mis kõige tähtsam: te olite püüdlilikud ja korralikud. Te saite teada, et isegi Maidre bioloogia pole võimatu, kui näha vaeva. Ma jään igatsema teiega arutelusid, sest mõnikord küsisite minu käest küsimusi, mille peale jäin veel õhtul kodus mõtlema ja kirjutama teile. Tean, et see kolm aastat ei olnud lihtne rada ning te kukkusite vahepeal, aga te tõusite jälle püsti ning see tegi teid minu silmis väga tugevateks inimesteks. Ja teie klass koosneb isiksustest, kes säravad üle terve kooli ja ma imetlesin seda alati teie klassi puhul. Ärge kunagi kaotage seda!*

„It shouldn't matter what anyone in the school thinks. You are who you are. Don't let anyone take that away from you.“ (Otis „Sex Education“)

Grete-Mai Rohtmets: Klassis, kus on nii palju neidusid, juhtub nii mõndagi. Pidev itsitamine ja jutuvada, nagu poleks üksteist mitu päeva näinud, käis kaasas pea iga tunniga. See oli hetk, kus õpetaja pidi natukene kõvemat ja karmimat häält tegema. Olenemata pidevast signast ja saginast ei jäänud tunnis midagi tegemata ehk siis olete gümnaasiumi jooksul kenasti selgeks saanud rööprähklemise. Pärast gümnaasiumit saate seda kenasti edasi arendada, sest mitme asja korraga tegemist läheb teil ilmselt veel rohkem vaja. Soovin, et te ei kaotaks sädet silmades, mis igas tunnis teie silmist paistis. Olge ikka kehakultuursed ka kõige selle muu kultuuri kõrval, mis teil pärast gümnaasiumi ootab.

Maarika Mõts: MelindaLiisElisLiisNele-Liis— päris väike kooslus, aga milline jõud ja tasakaal, *if you know what I mean*. Päriselt ka :) Ma tänan teid, tüdrukud, toredate tundide, sõbraliku tagasiside ja hea seltskonna eest! Lõppu veel üks mõttetera: Alustage sealt, kus te olete. Kasutage seda, mis teil on, ning andke endast parim!

Merit Luik: Armas 12KU! No eks ma olen seda juba ka öelnud, aga ega ma väsi uuesti ütlemast – mul oli teiega tore! See vahetu energia ja avatus oli küll vahel ohjamist vajav, kuid see andis ka palju tagasi. See järjest suurenev julgus olla ainukordne „mina“ ning leida oma rada, tegi rõõmu ja oli kõrvalt põnev jälgida.

Iga inimene ja sündmus meie elus annab meile võimaluse midagi õppida. Õppida ilma, inimeste ja eelkõige iseenda kohta. Näiteks minu esimene „suur armastus“ õpetas mulle, mida ma tegelikult suhetelt ootan ning avas mulle enda kohta omadusi, millest ma varem teadlik polnud. Näiteks sattudes eluteel kokku mõne raske karakteriga olen õppinud nii mõndagi oma hirmude ja nõrkuste kohta. Aga ka selle kohta, mis on mu tugevused ning eelised.

Mida 12KU on mulle õpetanud? Näiteks seda, et entusiasm ja optimism annab jõudu ja energiat. Olete seda mulle pakkunud siis, kui ise jõuetu olen olnud ja teie rasketel hetkedel olen püüdnud seda ka vastu pakkuda. Näiteks seda, et ära eelda, vaid püüa mõista:

- vaikuse taga on suur ja rikas maailm, mis on valmis avanema, kui vaid küsid
- naerusuu taga võib peituda valu ja mure, mis ootab märkamist
- „laiskust“ pole olemas, on hoopis teistsugused prioriteedid ja jamad, mis on ressursid ära kulutanud

Mida TTG, seal toimetavad koolitöötajad ja kaasõpilased teile õpetanud? Eriti need teie jaoks kõige keerulisemad? Ärge laske neil õppetundidel raisku minna. Hoidke ja kasvatage oma sära. Nii saate sooja te ise, aga ka kõik teised, kes on teie ümber. Aitäh ilusate hetkede eest!

Angela Puur, Joonas Taniloo uurimas, mida õpetaja Maiu Nurka jääb 12KU klassist meenutama

Milline oli esmane mulje meie klassist?

Kui ma Tamme gümnaasiumisse tulin, siis mul oli korraga kolm kümnendat klassi. See nägi suuresti välja nõnda, et ma hoidsin ülepäeviti peast kahe käega kinni. Teistmoodi õppimise ja põhimõtete juurutamine kolmes klassis oli paras katsumus. Ma arvan, et ma ei saanud teist päris pikka aega sotti. Tagantjärele kommentaaridest olen aru saanud, et tunne oli vastastikune.

Kuidas on see mulje muutunud kolme aasta jooksul?

Mulle tundub, et meie kooli sündmused ja üritused hakkasid teid muutma, kuna te võtsite nendest võimalustest hästi ruttu kinni. Vilunud töötamine ja töökus üleüldiselt tekkis hästi kiiresti. Muidugi ka agar tahtmine kultuuri teha. Seal sai alguse palju toredaid sündmusi, näiteks emakeelenädal, mis on kindlasti päris paljudele meelde jäänud. Ma arvan, et teist said sellised parajad vedurid küll. Kui parasjagu oli vaja midagi teha, siis te haakisite ennast sinna päris kiiresti külge. Teis on selline õiglustunne hästi tugevalt sees alati olnud. Ühelt poolt on see hea, aga mõnikord, kui see väga äärmusesse läheb, siis ka mitte. Minu jaoks alati tolerantne klass. Ma tundsin, et mul oli mugav klassi tulla, mingisugusest vangerdusest, kui see vajalik oli, rääkima hakata. Kui see põhjendatud oli, saite alati asjadest aru või tulite vastu, kui see ka kõige mugavam parasjagu polnud..

12. KU õpilased olid aktiivsed ka erinevates projektides (Kirjandusraal, 2018. a emakeelenädala korraldamine, kultuurikohvikud, juubel ...) kaasa lööma. Kas tänu neile sai meie kohta uusi külgi teada, kas arvamus muutus?

Tegelikult näen ma kõiges nimetatus suurt väärtust. Ma arvan, et sellise kaliibriga ettevõtmistest sai üldilme kogu klassile, ka kooli üldpildis. Olite aktiivsed ja sisukad. Süttisite kiiresti erinevate ettepanekute peale. Seda – ennast - oli vaja tõestada. Ja ära tegite.

Hea on ilmselt tuleviku mõttes ka teada, et kui mingi asi on vaja ära teha, siis ei ole mõtet jääda kellelegi teisele lootma. Emakeelenädalaga oli mul vahepeal tunne, et lõõtsutamist oli omajagu: ko-

hati sörkisin entusiastidel nagu sabas, läksite eest ära, ei jõudnudki hästi järele. Meeskonnatööd ja pühendumist oli palju tajuda ja see sai ka kiidusõnu kolleegidelt. Selle korraldamise juures oli ikka üsna meeldejäävaid momente. Väga äge tegemine!

Millised on kõige eredamad seigad praktikatest?

Mina jään Seto- ja Võrumaa praktikast meenutama näiteks õpetaja Anneli Leima juures veedetud muusikaõhtut, kus paljudel olid kaasas oma pillid. Õhtu võlu juurde kuulus tugevalt ka üks valu - meeletult külm ilm, õhk oli tõesti jäine. Kuna osa läks isegi ujuma, siis olin kindel, et järgmisel päeval pean hakkama teid ravima. Peale praktikat, sügisel läksin ise ka pilli õppima. Pill oli pikemalt olemas olnud, aga vajalik tõuge alati puudu. Täielik kõrvaltvaataja roll (mis mõttes ma teen kultuurisuuna praktikat, seal on muusikaplokk ja ma vaatan pealt!) mulle toona vist ikka ei sobinud. Ilmselt nii äge oligi.

Kuigi 11. klassi praktikas oli ka kulda. Kihnu on kindlasti märksõna. Kui Seto- ja Võrumaa praktikal oli külm, siis seal oli äärmiselt palav ilm. Sellest sai küll osale seiklus: mõned pidid oma rattaid remontima keset saart, osa väitis, et seal pole ühtegi inimest, kellega intervjuud teha. Ma mäletan ühte täielikku leidu ja neid näoilmeid, kui üks rühm tuli tagasi ja ütles, et nad said Kihnu Virve lapselapsega intervjuu. Sellised väikesed võidud on alati ägedad ning need emotsioonid jäävad meelde.

Eks see praktika on ikka liim erinevate pindade jaoks. Mõnikord nii tugev liim, et ongi külg külje küljes kinni.

Meenuta palun mingeid toredaid, naljakaid olukordi tundidest. Mis meie tundide juures kõige rohkem meeldis?

Teiega on olnud huvitav minna lavale, see keel on teile omaseks kujunenud. Tammsaare „Tõde ja õigust“ käsitlesime selliselt ja see oli väga ilusa tulemusega, rääkimata draamakursuse projektidest.

Millised on kõige eredamad seigad teatrikülastustest?

Ma ei ole ühegi klassiga nii palju teatris käinud. Tohutult teatrit! Kui ma hakkan meenutama, millised käimised kõige erksamalt meeles on, siis kind-

lasti VAT Teatri „Faust“. See etendus oli veidi pantomiimilik, kehaline, konkreetsust oli vähe. Kui etendus lõppes, siis ma kuulsin selja tagant teie endi seast vaimustust. Kuna pärast seda hakkasite väitma, et „Faust“ on teie lemmikteos, siis ma pole kordagi kahelnud, kas see peaks osa kooliprogrammist olema. Minu aplaus selle peale! Veel meenub Vanemuise etendus „Persona“, kus ma hüppasin tundmatus kohas vette, ma polnud seda varem vaatamas käinud. Etenduse ajal, ma mäletan, õpetaja Heily Soosaar istus minu ees ja ta vaatas ühel hetkel minu poole. Mõtlesin, kas ta mõtleb sama: kus siit nüüd tuleb küsimusi. Õpilane tahab alati selgust. Kõik ei ole seda alati ja üksüheselt.

Teatris käimisest rääkisime, aga meil oli võimalus ka ise lavastust teha, rääkides siis Vanemuises toimunud juubelilavastusest.

Juubelilavastuse tegemine oli tohutu vastutus ja eeldas koos tegijatelt usaldust. Igaüks vastutas oma stseeni, näitlejate eest, prooviaegade leidmise, lihvituse, lavalise looga haakuvuse, lavaliste lahenduste leidmise, rekvisiitide ja kes teab veel mille eest. Laupäevased proovid koolimajas ja muu kõrval tekkiv väsimus oli korralik. Lõpptulemus aga väärikas. Kuna selline projekt oli mulle ja õpilastele esmakordne, jääb see kahtlemata meelde. Ettevalmistusprotsess oli kiuslikult pikk, see võimaldas küll lihvitust, aga õpilaste jaoks võis see tõenäoliselt olla teine UPT..

Kas meie klass on Sulle midagi õpetanud? Mida?

Mulle meenub minu enda eesti keele õpetaja, kui ta kuulis ja imestas, et ma lähen kooli õpetajaks. Ta ütles mulle, et ole nüüd siis valmis õpetama, aga valmis veel suuremal määral selleks, et sind õpetatakse kõige rohkem. Nii ongi alati: vähemal või suuremal määral keegi midagi ikka õpetab. Teie ilmselt õpetasite midagi sellist: kui on hirmus, tuleb ära teha. Kui ma sellega meelitada üritasin, siis sain endale ka kaela taaga nii tegutseda, paratamatult hakkasin seda enda puhulgi jälgima.

Mida jääd meie klassi tundidest igatsema?

Orgaanilist dialoogi, pingestatud arutelu. Aeg-ajalt meie vestlustesse imbunud viljakat nalja. Sisukust ja voolavust tundides. Hea on tõdeda, kui tund läheb korda ning ka tagasi vaadates tundub nii vormi kui sisu poolest mõistlik. Teie puhul väga sageli nii ikkagi oli.

Kes 12. KU õpilastest jäävad kõige eredamalt meelde ja miks?

Briljandid kõik. Mõistagi. *In corpore.*

Mida oleksid õpilastele viimases tunnis öelnud?

Ma usun, et inimene on ühel või teisel hetkel oma elus sellises kohas, kus

- 1) tahaks nipernaadit teha, käia ja kogeda, rännata ja saada paremaks.
- 2) faust tuleb peale – elu ja hetkeseis paneb küsima, mis on elu või selle, mida ma teen – eesmärk;
- 3) satud kafkalikku hetke, milles kahtled tehtu õigsuses.

Nendest paratamatustest hoolimata tundub mulle, et igasugune liikumine, hea koht, kuhu jõuda tahaks, põhineb otsustel. Minule tundub nende tegemise juures väga tuttav see, et maru keeruline on eristada seda, mis on hirmus ja mis lihtsalt pole minu jaoks õige. Sest kui on hirmus, siis tuleb see tihti peale just seetõttu ära teha.

Ma soovin teile, et hirm ei oleks kunagi takistuseks.

Mida soovid 12. KU abiturientidele?

Pikka juttu pole. Teeb tööd! Kasvab alati! Ja kui kohtume, siis ikka teretame.

KALLID 12. KLASSI ÕPILASED!

Maret Kuura: Olge julged ja heatahtlikud. Julged võtma vastu otsuseid, isegi kui need ei ole alati meeldivad. Julged tunnistama oma vigu ja alati vabandust paluma. Kõik eksivad, aga oma eksimuste tunnistamine on suurimaid arenguid. Hea sõna võib päästa päeva, olge lahked ja jagage enda ümber headust ning sinu ümbrus läheb särama. Kasutage oma tugevaid külgi ja oskusi, kasutage neid targasti, parandage oma oskustega maailma. Olge loomingulised ja tundeküllased. Ärge unustage kunsti!

Merit Luik: Ütle komplimendi tegijale aitäh, et ta näitas Sulle Su tugevusi ja edusamme. Ütle kriitikule aitäh, et ta näitas Sulle, milles paremaks saada ja areneda.

Helgi Suurmets: Elu on nagu matemaatika, kus valemid tuleb ise välja mõelda. Matemaatika on terve maailm, kus igapäevane segane ning mitmeti mõistetav on taandatud ilusate ja üheselt mõistetavate sümbolite keelde. Kui sümbolid selgeks saavad, muutub meid ümbritsev maailm jälle aru-

saadavaks ja mõistetavaks. Kaunis ju?! Soovin teile selgeid ja üheselt mõistetavaid sümboleid, mis loovad elu muinasloo. Lõpetuseks Victor Hugo sõnad: „Inimene loodi mitte kettide lohistamiseks, vaid selleks, et tiivad laiali sirutada ja maapinnast kõrgemale tõusta.”

Marko Kuura: Kui te tahate tulevikus ennast ületada, siis selle puhul on põhimõtteks *amat victoria curam* ehk võit armastab valmistumist. Teisisõnu: edu saavutamine eeldab valmistumist ja mõneks ajaks segavatest teguritest loobumist. Pidage seda edaspidi mees.

Liina Raudvassar: Tõde on nagu vesi janusele: veel ei ole maitset, värvi ega lõhna, aga temata ei ole elu, ütleb meie aja mõtleja, teoloog Toomas Paul. Soovin, et oskaksid pidada omaks seda, mille väärtus pole eelkõige välises, vaid varjatud mõttes —tõde, milleta poleks elu. Ole väga hoitud!

Katrin Roodla rahvatantsijatele: Pea püsti, selg sirgeks, kergelt sirutatud jalga! Koostantsimiseni ühistel tantsumurudel ja lavalaudadel!

Omamoodi lõpetamine on käsil ka õpetajal Ott Maidrel ja õppenõustajal Maris Pärdil, nagu ka-heteistkümnendikke (tulemas vilistlasüritused, ehk tulete kooli õpetama?!), ootame neid tagasi, seetõttu ei jäta hüvasti ei õpilaste ega kallite kolleegidega, küll näeme:)! 2015. aastal andis õpetaja Maidre intervjuu koolilehele, küsimusele, mis on elu mõte, vastas ta: „Esiteks, ole see inimene, kellesse sa tahaksid armuda. Teiseks, sul on õigus öelda alati „Ei“ ja kolmandaks, andesta endale.” Mida tahaksid elus veel kindlasti teha? „Jaapanisse elama minna. See on tõesti selline koht, kus ma tahaksin elada ja kogemusi saada.” — Tamme Leht soovib vanade ja uute unistuste täitumist:)!

Ott Maidre: „Ma olen õnnelik selle üle, kui minus on miski, mis paneb mind hüvastijätusõnu suuri-vaevu välja ütleva“ (Karupoeg Puhh).

Urmas Tokko: Märka ja mäleta: põlvest põlve, ajast aega, päevast päeva, külg külje kõrval, ilmast ilma, kellast kellani, toon-toonilt, kaanest kaaneni, käest kätte, jalalt jalale, külast külla, kivilt kivile, seinast seina, silmast silma. Südamest südamesse.

Arnika Aadusoo: Armsad lõpetavad õpilasesinduse liikmed, kooliraadio tegijad, tehnikud ja ringirahvas — mis ma teieta teen? Te olete 3 aastat olnud asendamatud ja vajalikud! Te olete rikastunud ja kujundanud meie kooli ning jätnud maha oma märgi. Kuigi teie lähete, siis need teod jäävad meisse elama ja on osa Tammest. „Inimene elab nii kaua, kuni teda mäletatakse,“ on keegi öelnud. Minge ja saage surematuteks ka mujal.

Tuuli Tomson: Toredat jätkuvat õppimise rada. Kus iganes te seda soovite. Olge uudishimulikud ja sihikindlad. Ja teele kaasa Lennart Meri sõnad: „Teie, noored, lähete elust läbi nagu nuga võist.“ Kõrget lendu ja helisevaid unistusi!

Ain Tõnisson: Head lõpetajad! Kevad on meile andnud võimaluse õppida kohanemist ja hakkamasaamist oludes, mida me keegi ei osanud ette näha. Elus tuleb niisuguseid suuri muutusi ette ikka ja jälle. Kohanemise õppimine ongi üks hariduse suurtest ülesannetest. Te saite hakkama praegu ja ma olen kindel, et saate ka edaspidi.
Jõudu ja lusti sel teel!

Meie
Anna Haava

Meie ei taha olla, ei ole
vaikiv, ununev lehekülg
aegade-raamatus:
meie otsaette on kirjutatud
elusõna!

Meie silmades säravad sädemed,
meie põues lainetab julgus ja jõud,
hoovab elu!

Meie ulatame käed pilvede poole!
Meie sammume suure sihi poole:
meie tahame elada ja kirjutada
aegade-raamatusse...

